

1. Høstsemesteret 2014 24/10/14

Apropos...

KNUT BØCKMAN

Den «omvurderte» Quisling

Vidkun Quisling begikk høyforræderi i 1940. Ingen omvurdering av personen Quisling kan rokke ved dette. Selve statskuppet den 9. april, da NS-føreren proklamerte seg selv som landets nye regjeringsjef gjennom sin berømmelige radiotale, var en eklatant forræderihandling, der han innsatte seg selv i en stats-sjefrolle som folket i demokratisk valg hadde utpekt andre til.

Men i tillegg kommer Quislings disposisjoner på forhånd og hans direkte kontakt med Hitler, selv om det hersker delte oppfatninger om i hvilken grad Quislings initiativ var avgjørende for at tyskerne bestemte seg for å angripe og okkupere Norge.

Noe av det mest sentrale som synes å fremgå av professor Hans Fredrik Dahls nye arbeide om Vidkun Quisling, som

man fikk et visst innblikk i under TV-intervjuet tirsdag kveld, er understreknin-gen av at også Quisling selv var seg fullt bevisst at han begikk høyforræderi, men at han anså dette for «nødvendig». Med andre ord forelå det såvel et subjektivt forræderi som et objektivt, og Quisling må ha visst hva det kvalifiserte ham til.

Men åpenbart var han ikke forberedt på de sterke følelsesmessige reaksjoner som hans handlinger vakte i det norske folk. Her vil vi tro at han bl.a. undervur-derte folkets kongetroskap. Selv om det i årene 1906–1940 ikke forekom annet enn spredte og prinsipielt motiverte utslag av uvilje overfor kongehuset, hersket det nok allikevel en viss distanse mellom Slottet og folket. Kong Haakon, dronning Maud og kronprins Olav med familie, var omfattet med respekt, men ikke med

noen bred og varm hengivenhet. Trodde mange.

Det som skjedde i april dagene 1940 og i den følgende tid, viste at der hadde man tatt feil. Det tyske angrepet og de norske nazisters forræderi utløste en varm bølge av solidaritet og direkte kjærlighet til kongefamilien, som må ha ligget latent i folket og nå kom frem til overflaten.

Trolig må Quisling også ha undervur-dert nordmenns sans for spilleregler i det konstitusjonelle liv. Selv om regjeringen Nygaardsvold neppe var spesielt populær ut over sin egen politiske krets, og selv om det blant annet måtte reises sterke anklager mot den for forsømmelser i den forsvarsmessige beredskap, skulle det vise seg at i skjebnetimen sluttet en over-veldende del av folket allikevel lojalt opp om landets lovlige regjering.

Dette skjedde så å si pr. instinkt, det samme instinkt som fikk storparten av folket til rent intuitivt å stille seg fiendtlig til okkupantene. At ikke NS-folket forsto dette, og at det ikke selv rent instink-tivt reagerte mot en fremmed okkupasjonsmakt som overfalt landet, står som en av de store psykologiske gå-ter fra denne tiden.

At heller ikke Vidkun Quisling, sin bril-jante intelligens til tross, selv var klar over hvilke emosjonelle reaksjoner hans eklatante høyforræderi måtte utløse hos folkeflertallet, synes bare å være en be-kreftelse på Hans Fredrik Dahls og man-ge andres understrekning og Quislings sviktende evne til folkelig kommunika-sjon.

Ut fra Quislings filosofiske og idépolitisk-

ke overveielser kunne det sikkert anføres rasjonelle beveggrunner for hans hand-linger. Men at de skulle støte så voldsomt an mot selve den sunne folkemoral, kan han ikke ha innsett. Derfor innbildte han seg jo også at når krigen var slutt, uan-sett utfall, skulle han få trekke seg tilba-ke som sogneprest i Fyresdal.

Meget interessant er forøvrig Dahls te-ori om at begivenhetene i Øst-Europa og avsløringene av Stalin-tyranniets gru-somhet, har skapt ny forståelse for Quis-lings anti-bolsjevisme. Dette kan imidler-tid ikke rettferdiggjøre frontkjempernes eklatante landssvik ved å gå i tysk tje-neste på Østfronten. Hvordan man enn snur og vender på det, gikk de dermed okkupantenes og nazi-barbariets ærend, og dét var og forblir landsforræderi.

GRUNNLAGT 1860 AV CHR. SCHIBSTED
UTGIITT AV AFTENPOSTEN A/S - TLF. 02/86 30 00

Sjefredaktør:
ANDREAS NORLAND

Redaktører:
PÅL STENSAAS IVAR GRANAASEN KJELL HARBERG

Adm. direktør:
KAARE FRYDENBERG

100458